ฟ้องหย่า ฝ่ายเดียว แยกกันอยู่เกิน 3 ปี ศาลไหน ใช้เวลาและเสียค่าใช้จ่ายอย่างไร

โดย เอกสยาม ชัยศร ที่ปรึกษากฎหมาย
บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด

> เนื้อหานี้เป็นข้อมูลกฎหมายทั่วไป ไม่ใช่ความเห็นทางกฎหมายเฉพาะกรณี การพิจารณาแต่ละเรื่องต้องอาศัยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของเรื่องนั้น ฉบับออนไลน์ที่ปรับปรุงล่าสุดอยู่ที่ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

สาระสำคัญโดยสรุป

- การหย่าทำได้สองทาง คือหย่าโดยความยินยอมซึ่งต้องทำเป็นหนังสือ มีพยานสองคน และจดทะเบียนที่สำนักทะเบียน กับหย่าโดยคำพิพากษาของศาล ซึ่งใช้เมื่ออีกฝ่ายไม่ยินยอม และต้องมีเหตุหย่าตามที่กฎหมายกำหนด[1][2]
- เหตุฟ้องหย่ามีสิบสองข้อตามมาตรา 1516 เหตุที่ใช้บ่อยที่สุดคือ สมัครใจแยกกันอยู่เพราะไม่อาจอยู่ร่วมกันโดยปกติสุขเกินสามปี จงใจละทิ้งร้างเกินหนึ่งปี ไม่อุปการะเลี้ยงดูหรือเป็นปฏิปักษ์อย่างร้ายแรง และอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันคู่สมรส[3]
- แยกกันอยู่เกินสามปีต้องเป็นความสมัครใจของทั้งสองฝ่าย การที่ฝ่ายหนึ่งออกจากบ้านไปเองโดยอีกฝ่ายไม่ยินยอมไม่ใช่เหตุตามมาตรา 1516 (4/2) แต่อาจเป็นเหตุละทิ้งร้างที่อีกฝ่ายยกขึ้นฟ้องได้[4]
- สิทธิฟ้องหย่าด้วยเหตุชู้ ประพฤติชั่ว ทำร้าย และไม่อุปการะเลี้ยงดู ระงับเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันรู้หรือควรรู้เหตุที่มีพฤติการณ์ต่อเนื่อง เช่น ยังอุปการะเลี้ยงดูผู้อื่นอยู่ ยังฟ้องได้ตราบที่พฤติการณ์นั้นยังมีอยู่[5][6]

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

- คดีฟ้องหย่าเป็นคดีครอบครัวในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ยื่นต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาหรือศาลที่มูลคดีเกิด ศาลที่พิพากษาให้หย่าจะชี้ขาดเรื่องอำนาจปกครองบุตรและค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรไปในคดีเดียวกัน[7][8][9]
- เมื่อหย่าให้แบ่งสินสมรสคนละส่วนเท่ากัน หนี้ร่วมแบ่งรับผิดเท่ากัน และฝ่ายที่ไม่ได้เป็นผู้ผิดซึ่งยากจนลงเพราะการหย่าขอค่าเลี้ยงชีพได้ แต่ต้องขอในคดีหย่านั้นเอง[10][11][12]

การหย่าโดยความยินยอมและการฟ้องหย่า ต่างกันอย่างไร

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เปิดทางให้การสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าได้เพียงสองทาง คือโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย หรือโดยคำพิพากษาของศาล การหย่าโดยความยินยอมต้องทำเป็นหนังสือและมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อยสองคน[13] และสำหรับการสมรสที่จดทะเบียนแล้ว การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้จดทะเบียนการหย่าที่สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักงานเขต[14] การฟ้องหย่าจึงเป็นทางที่สองซึ่งใช้เมื่ออีกฝ่ายไม่ยินยอม ติดต่อไม่ได้ หรือตกลงเงื่อนไขเรื่องบุตรและทรัพย์สินกันไม่ได้ และการฟ้องหย่าจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อผู้ฟ้องพิสูจน์เหตุหย่าข้อใดข้อหนึ่งในสิบสองข้อตามมาตรา 1516

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1514
>
> การหย่านั้นจะทำได้แต่โดยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายหรือโดยคำพิพากษาของศาล
>
> การหย่าโดยความยินยอมต้องทำเป็นหนังสือและมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อยสองคน

ผลของการหย่าสองทางนี้เริ่มต่างเวลากัน การหย่าโดยความยินยอมมีผลนับแต่เวลาจดทะเบียนการหย่า ส่วนการหย่าโดยคำพิพากษามีผลแต่เวลาที่คำพิพากษาถึงที่สุด แต่จะยกขึ้นอ้างให้เสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกผู้สุจริตไม่ได้จนกว่าจะได้จดทะเบียนการหย่านั้น[15] ในทางปฏิบัติ เมื่อศาลพิพากษาให้หย่าและคดีถึงที่สุดแล้ว ฝ่ายที่ชนะคดีต้องนำคำพิพากษาและหนังสือรับรองคดีถึงที่สุดไปขอให้นายทะเบียนบันทึกการหย่าในทะเบียนสมรสด้วย จึงจะครบถ้วนทั้งในทางกฎหมายและในทางทะเบียน

ข้อพิจารณาที่ตามมาคือ คดีฟ้องหย่าจำนวนมากไม่ได้พิพาทกันเรื่องการหย่าเพียงอย่างเดียว แต่พิพาทกันเรื่องอำนาจปกครองบุตร ค่าอุปการะเลี้ยงดู การแบ่งสินสมรส และค่าเลี้ยงชีพ ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ศาลที่พิจารณาคดีหย่าชี้ขาดไปในคราวเดียวกัน ผู้ที่จะฟ้องหย่าจึงต้องเตรียมข้อเรียกร้องทุกเรื่องไว้ตั้งแต่ในคำฟ้อง โดยเฉพาะค่าเลี้ยงชีพซึ่งถ้าไม่ได้ฟ้องหรือฟ้องแย้งในคดีหย่า สิทธินั้นเป็นอันสิ้นสุด[16]

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

เหตุฟ้องหย่าสิบสองข้อตามมาตรา 1516

มาตรา 1516 เป็นหัวใจของคดีฟ้องหย่า เพราะกฎหมายไทยยังเป็นระบบ "หย่าโดยมีเหตุ" (fault-based divorce คือต้องมีเหตุที่กฎหมายกำหนดจึงฟ้องหย่าได้) ไม่ใช่ระบบที่ฝ่ายหนึ่งขอหย่าได้เพียงเพราะไม่ต้องการอยู่ร่วมกันต่อไปอย่างในอังกฤษปัจจุบัน ถ้อยคำของมาตรานี้ฉบับปัจจุบันใช้คำว่า "คู่สมรส" ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 ซึ่งทำให้เหตุหย่าทุกข้อใช้กับคู่สมรสทุกเพศเหมือนกัน[17]

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1516

เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้

(1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันคู่สมรส เป็นชู้หรือมีชู้ ร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิณ หรือกระทำกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจิณ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(2) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤติชั่ว ไม่ว่าความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง

(ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง

(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นคู่สมรสของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ

(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสมาคำนึงประกอบ

อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(3) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำร้าย หรือทรมานร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(4) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(4/1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นคู่สมรสกันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(4/2) คู่สมรสสมัครใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(5) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(6) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควร หรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นคู่สมรสอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสมาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(7) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(8) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดทัณฑ์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

> (9) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่งและโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้
>
> (10) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสภาพแห่งกายทำให้ไม่อาจร่วมประเวณี หรือไม่อาจกระทำการหรือยอมรับการกระทำเพื่อสนองความใคร่ของอีกฝ่ายได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

เหตุทั้งสิบสองข้อแบ่งได้เป็นสองกลุ่มตามลักษณะของการพิสูจน์ กลุ่มแรกคือเหตุที่เกิดจากความผิดของอีกฝ่าย ได้แก่ ข้อ (1) มีชู้หรือยกย่องผู้อื่นฉันคู่สมรส ข้อ (2) ประพฤติชั่ว ข้อ (3) ทำร้าย ทรมาน หมิ่นประมาท หรือเหยียดหยามอย่างร้ายแรง ข้อ (4) จงใจละทิ้งร้างเกินหนึ่งปี ข้อ (4/1) ถูกจำคุกเกินหนึ่งปี ข้อ (6) ไม่อุปการะเลี้ยงดูหรือเป็นปฏิปักษ์อย่างร้ายแรง และข้อ (8) ผิดทัณฑ์บน กลุ่มที่สองคือเหตุที่ไม่ได้เกิดจากความผิดของฝ่ายใด ได้แก่ ข้อ (4/2) สมัครใจแยกกันอยู่เกินสามปี ข้อ (5) สาบสูญหรือหายไปเกินสามปี ข้อ (7) วิกลจริตเกินสามปี ข้อ (9) โรคติดต่อร้ายแรง และข้อ (10) สภาพแห่งกายที่ไม่อาจร่วมประเวณีได้ตลอดกาล การแบ่งกลุ่มนี้มีผลในทางกฎหมายสองประการ คือเหตุในกลุ่มแรกบางข้อมีกำหนดเวลาฟ้องหนึ่งปี[18] และเฉพาะเหตุที่เป็นความผิดของอีกฝ่ายแต่ฝ่ายเดียวเท่านั้นที่เปิดทางให้เรียกค่าเลี้ยงชีพ[19]

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

เหตุหย่าตามมาตรา 1516	สาระที่ต้องพิสูจน์	กำหนดเวลาฟ้อง (มาตรา 1529)	เรียกค่าเลี้ยงชีพได้หรือไม่ (มาตรา 1526)
(1) ยกย่องผู้อื่นฉันคู่สมรส มีชู้ ร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิณ	ความสัมพันธ์ฉันคู่สมรสหรือการร่วมประเวณีที่เป็นอาจิณ ไม่ใช่ครั้งเดียว	หนึ่งปีนับแต่รู้ แต่ถ้าพฤติการณ์ยังต่อเนื่องก็ยังฟ้องได้	ได้ และเรียกค่าทดแทนตามมาตรา 1523 ได้ด้วย
(2) ประพฤติชั่วจนอีกฝ่ายอับอาย ถูกดูถูก หรือเดือดร้อนเกินควร	ความประพฤติและผลที่เกิดแก่อีกฝ่ายตาม (ก) (ข) หรือ (ค)	หนึ่งปีนับแต่รู้	ได้
(3) ทำร้าย ทรมานร่างกายหรือจิตใจ หมิ่นประมาทเหยียดหยาม อย่างร้ายแรง	การกระทำต่อคู่สมรสหรือบุพการี และความร้ายแรง	หนึ่งปีนับแต่รู้	ได้
(4) จงใจละทิ้งร้างเกินหนึ่งปี	การละทิ้งโดยจงใจ ไม่ใช่แยกกันเพราะหน้าที่การงาน และระยะเวลาเกินหนึ่งปี	ไม่มีกำหนดหนึ่งปี	ได้
(4/2) สมัครใจแยกกันอยู่เกินสามปี	ความสมัครใจของทั้งสองฝ่าย เหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันโดยปกติสุข และระยะเวลาเกินสามปีนับถึงวันฟ้อง	ไม่มีกำหนดหนึ่งปี	โดยทั่วไปไม่ได้ เพราะไม่ใช่ความผิดฝ่ายเดียว เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าการแยกกันอยู่เกิดจากความผิดของอีกฝ่าย
(6) ไม่อุปการะเลี้ยงดูตามสมควร หรือเป็นปฏิปักษ์อย่างร้ายแรง	การไม่ช่วยเหลือหรือการเป็นปฏิปักษ์ และความเดือดร้อนเกินควรของอีกฝ่าย	หนึ่งปีนับแต่รู้	ได้

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

ฟ้องหย่ากรณีแยกกันอยู่เกินสามปี และกรณีละทิ้งร้างเกินหนึ่งปี

คำค้นที่ผู้อ่านใช้มากที่สุดเรื่องหนึ่งคือ "ฟ้องหย่า กรณีแยกกันอยู่เกิน 3 ปี" เหตุหย่าข้อนี้คือมาตรา 1516 (4/2) ซึ่งต้องครบสามองค์ประกอบ คือ สมัครใจแยกกันอยู่ ทั้งสองฝ่าย แยกกันอยู่ เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสได้โดยปกติสุข และแยกกันอยู่ ตลอดมาเกินสามปี นับถึงวันฟ้อง องค์ประกอบข้อแรกคือจุดที่คดีแพ้ชนะกันมากที่สุด เพราะการที่ฝ่ายหนึ่งย้ายออกไปเองโดยอีกฝ่ายไม่ได้ต้องการแยก ไม่ใช่การแยกกันอยู่โดยสมัครใจของทั้งสองฝ่าย ฝ่ายที่ย้ายออกไปเองจึงอ้างเหตุข้อนี้ฟ้องหย่าไม่ได้ แม้จะผ่านไปเกินสามปีแล้วก็ตาม[20]

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5196/2538[21]

สามีย้ายไปรับราชการต่างจังหวัดโดยภริยาไม่ได้ติดตามไป สามีมีหน้าที่กลับมาเยี่ยมเยียนดูแลบุตรภริยา การที่สามีไม่ยอมกลับมาเยี่ยม จะถือว่าเป็นการแยกกันอยู่โดยความสมัครใจของภริยาด้วยไม่ได้ เมื่อเป็นความสมัครใจของสามีแต่ฝ่ายเดียว สามีจึงไม่มีสิทธิฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (4/2) แม้แยกกันอยู่มากว่าสามปี

“การแยกกันอยู่นั้นมิใช่ด้วยความสมัครใจของจำเลยเป็นเพียงลำพังความสมัครใจของโจทก์ฝ่ายเดียวจึงหาทำให้โจทก์เกิดสิทธิฟ้องหย่าจำเลยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา1516(4/2)ไม่”

ในทางกลับกัน เมื่อพฤติการณ์แสดงว่าทั้งสองฝ่ายต่างยอมรับการแยกกันอยู่ เช่น เคยตกลงกันว่าจะไปจดทะเบียนหย่าแต่ไม่ได้ไปเพราะติดขัดเรื่องเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร ศาลฎีกาถือว่าเป็นการสมัครใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันโดยปกติสุข เมื่อนับถึงวันฟ้องเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ และเพราะเหตุหย่าข้อนี้ไม่ใช่ความผิดของฝ่ายใดฝ่ายเดียว อีกฝ่ายจะเรียกค่าเลี้ยงชีพตามมาตรา 1526 ไม่ได้[22]

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4815/2539[23]

สามีออกจากบ้านเพราะต้องการพาบิดาที่ป่วยไปให้พ้นจากบิดาของภริยาซึ่งดื่มสุราส่งเสียงดัง ทั้งสองเคยตกลงจะไปจดทะเบียนหย่าแต่ไม่ได้หย่าเพราะสามีไม่มีเงินชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร พฤติการณ์แสดงว่าทั้งสองสมัครใจแยกกันอยู่เพราะไม่อาจอยู่ร่วมกันโดยปกติสุข เมื่อนับถึงวันฟ้องเกินสามปี สามีฟ้องหย่าได้ตามมาตรา 1516 (4/2) และเมื่อเหตุหย่าไม่ใช่ความผิดของสามีฝ่ายเดียว ภริยาเรียกค่าเลี้ยงชีพตามมาตรา 1526 ไม่ได้

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

“การที่จำเลยจะ เรียกค่าเลี้ยงชีพได้จะต้องปรากฏว่าเหตุแห่งการหย่าเป็นความผิดของโจทก์ฝ่ายเดียว”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1519-1520/2566 แสดงภาพของคดีสมัยใหม่ที่เหตุหลายข้อปนกัน คู่สมรสอยู่กินกันราวสามสิบเจ็ดปี สามีให้บุตรของหญิงอื่นใช้ชื่อสกุลและใส่ชื่อตนเป็นบิดาในทะเบียนราษฎร ภริยาออกจากบ้านและทั้งสองแยกกันอยู่นับแต่นั้นเกินกว่าห้าปีจนถึงวันฟ้อง ศาลฎีกาฟังว่าสามีสมัครใจแยกกันอยู่ด้วย และการแยกกันอยู่เกิดจากความผิดของสามี จึงมีเหตุหย่าตามมาตรา 1516 (4/2) ส่วนเหตุไม่อุปการะเลี้ยงดูตามข้อ (6) ฟังไม่ได้ เพราะภริยายังมีรายได้จากการค้าขายและมีที่พักจากเพื่อน และที่น่าสนใจคือเหตุหย่าที่ภริยาเคยแพ้คดีมาก่อนแล้ว ศาลยอมให้นำมาสืบสนับสนุนเหตุอย่างอื่นได้ตามมาตรา 1529 วรรคสอง[24]

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1519-1520/2566[25]

คู่สมรสอยู่กินกันประมาณ 37 ปี สามีให้บุตรของหญิงอื่นใช้ชื่อสกุลและใส่ชื่อตนเป็นบิดาในทะเบียนราษฎร ภริยาออกจากบ้านตั้งแต่ 19 กันยายน 2555 และสามีก็สมัครใจแยกกันอยู่ด้วย ทั้งการแยกกันอยู่เกิดจากความผิดของสามี เมื่อนับถึงวันฟ้อง 27 พฤศจิกายน 2560 เกินสามปี จึงมีเหตุหย่าตามมาตรา 1516 (4/2) ส่วนเหตุไม่อุปการะเลี้ยงดูตามมาตรา 1516 (6) ฟังไม่ได้เพราะภริยามีรายได้และที่พัก เหตุหย่าที่เคยแพ้คดีมาแล้วนำมาสืบสนับสนุนเหตุอื่นได้ตามมาตรา 1529 วรรคสอง และเมื่อเหตุหย่าเป็นความผิดของสามีฝ่ายเดียวและการหย่าทำให้ภริยายากจนลง ภริยาขอค่าเลี้ยงชีพตามมาตรา 1526 ได้

“เหตุนั้นโจทก์จะฟ้องหย่าในคดีนี้ไม่ได้แล้ว แต่โจทก์ก็ยกขึ้นอ้างและนำสืบสนับสนุนในคดีนี้ซึ่งโจทก์ฟ้องหย่าจำเลยที่ 1 ในเหตุอย่างอื่นตาม ป.พ.พ. มาตรา 1529 วรรคสอง ได้”

เหตุละทิ้งร้างตามมาตรา 1516 (4) ต่างจากการแยกกันอยู่ตรงที่กฎหมายใช้คำว่า "จงใจละทิ้งร้าง" คือฝ่ายหนึ่งทิ้งอีกฝ่ายไปโดยเจตนา ไม่กลับมา ไม่ติดต่อ ไม่อุปการะ เป็นเวลาเกินหนึ่งปี ฝ่ายที่ถูกทิ้งเป็นผู้มีสิทธิฟ้อง การแยกกันเพราะเหตุจำเป็น เช่น ย้ายไปทำงานต่างจังหวัดหรือต่างประเทศโดยยังส่งเงินและติดต่อกัน ไม่ใช่การละทิ้งร้าง และผู้ที่ทิ้งไปเองจะกลับมาอ้างเหตุข้อนี้ฟ้องอีกฝ่ายไม่ได้ ในทางปฏิบัติ ฝ่ายที่ถูกทิ้งจึงเป็นฝ่ายที่มีทางเลือกมากกว่า คือฟ้องด้วยเหตุละทิ้งร้างได้เมื่อครบหนึ่งปี โดยไม่ต้องรอให้ครบสามปี

ความเห็นของสำนักงาน

ผู้ที่ตั้งใจจะใช้เหตุแยกกันอยู่เกินสามปี ควรเก็บพยานหลักฐานที่แสดงความสมัครใจของทั้งสองฝ่ายไว้ตั้งแต่วันแรกที่แยกกัน เช่น ข้อความที่อีกฝ่ายตกลงให้แยกกันอยู่ บันทึกข้อตกลงที่สถานีตำรวจหรือที่อำเภอ หรือการที่อีกฝ่ายไปมีครอบครัวใหม่ เพราะเมื่อถึงวันฟ้อง อีกฝ่ายมักให้การว่าไม่เคยยินยอมให้แยกกัน และภาระการพิสูจน์ตกแก่ผู้ฟ้อง

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

เหตุประพฤติชั่ว ทำร้ายร่างกายหรือจิตใจ และหมิ่นประมาทอย่างร้ายแรง

เหตุหย่าตามมาตรา 1516 (2) และ (3) มีคำว่า "ร้ายแรง" หรือ "เกินควร" กำกับอยู่ทุกข้อ ศาลจึงไม่ได้พิพากษาให้หย่าเพียงเพราะมีการทะเลาะ ด่าทอ หรือก่อหนี้ แต่ชั่งน้ำหนักจากสภาพ ฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกันของคู่สมรสคู่นั้น และพิจารณาด้วยว่าฝ่ายที่ฟ้องเป็นผู้ก่อเหตุเองหรือไม่ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5161/2538 เป็นตัวอย่างที่ศาลยกฟ้องสามีซึ่งอ้างว่าภริยาประพฤติชั่วเพราะก่อหนี้ และหมิ่นประมาทบุพการีของตน เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าหนี้นั้นกู้มาใช้ในครอบครัวและคดีของสามีเอง และถ้อยคำด่าทอเกิดจากความน้อยใจที่สามีไปมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่น[26]

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5161/2538[27]

ภริยากู้ยืมเงินเพื่อใช้จ่ายในคดีที่สามีถูกจับและเพื่อการศึกษาของบุตร หนี้เกิดจากการใช้จ่ายในครอบครัว ไม่ใช่การประพฤติชั่วตามมาตรา 1516 (2) การที่ภริยาด่าสามีและบุพการีด้วยความหึงหวงและน้อยใจเพราะสามีไปมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่น เป็นเรื่องกระทบกระทั่งกันระหว่างสามีภริยาทั่วไป ไม่ร้ายแรงถึงขนาดเป็นเหตุหย่าตามมาตรา 1516 (3) และการที่ภริยาดุด่าทำร้ายสามีหลังทำทัณฑ์บนก็มีสาเหตุจากการกระทำของสามีเอง

“เป็นเพียงถ้อยคำที่จำเลยกล่าวด้วยความน้อยใจการกระทำของจำเลยต่อโจทก์ดังกล่าวเกิดขึ้นเพราะโจทก์เป็นผู้ก่อขึ้นถือว่าเป็นเรื่องกระทบกระทั่งกันระหว่างสามีภริยาทั่วไปไม่ร้ายแรงถึงกับเป็นเหตุฟ้องหย่าได้”

ตรงข้ามกับคดีข้างต้น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8611/2557 ให้ภริยาหย่าได้ด้วยเหตุทรมานร่างกายและจิตใจ เมื่อสามีใช้วาจาไม่สุภาพและทะเลาะโดยไม่มีเหตุผลเป็นประจำ ถือมีดขวางไม่ให้ออกจากบ้าน ขู่จะฆ่า และใช้มีดขู่ให้ยอมร่วมประเวณีทั้งที่ภริยาไม่สบาย ประเด็นทางวิธีพิจารณาที่ศาลฎีกาวางไว้คือ การนำสืบรายละเอียดของพฤติการณ์เหล่านี้เป็นรายละเอียดของเหตุหย่าที่บรรยายไว้ในฟ้องแล้ว ไม่ใช่การนำสืบนอกฟ้อง[28] บทเรียนคือคำฟ้องต้องบรรยายพฤติการณ์ให้ครอบคลุม แต่ไม่จำเป็นต้องบรรยายทุกเหตุการณ์ย่อย

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8611/2557[29]

ภริยาฟ้องหย่าอ้างว่าสามีทรมานร่างกายและจิตใจ โดยบรรยายฟ้องว่าสามีใช้วาจาไม่สุภาพ ทะเลาะโดยไม่มีเหตุผลเป็นประจำ ถือมีดขวางไม่ให้ออกจากบ้าน ขู่จะฆ่า และข่มขู่จะทำร้าย การนำสืบว่าสามีใช้มีดขู่ให้ยอมร่วมประเวณีทั้งที่ไม่สบาย เป็นรายละเอียดของเหตุหย่าที่บรรยายไว้ ไม่ใช่การนำสืบนอกฟ้อง ภริยามีสิทธิฟ้องหย่าได้

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

“ทำให้โจทก์รู้สึกทรมานร่างกายและจิตใจอย่างมาก จึงเป็นรายละเอียดแห่งเหตุหย่าตามที่โจทก์กล่าวบรรยายในฟ้อง มิใช่การนำสืบนอกเหนือจากฟ้อง”

สำหรับเหตุข้อ (3) การทำร้ายร่างกายที่มีใบรับรองแพทย์ บันทึกประจำวันของตำรวจ หรือคดีอาญาฐานทำร้ายร่างกาย เป็น พยานหลักฐาน ที่ ศาล ให้ น้ำหนัก มาก ส่วน การ ทรมาน จิตใจ และ การ หมิ่นประมาท เหยียดหยามต้องถึงขนาด "ร้ายแรง" ซึ่งศาลพิจารณาจากความถี่ ความรุนแรง สถานที่ และบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ การหมิ่นประมาทบุพการีของอีกฝ่ายก็เป็นเหตุหย่าได้ตามถ้อยคำของกฎหมาย พยานหลักฐานสมัยใหม่ เช่น ข้อความในแอปพลิเคชันสนทนา บันทึกเสียง และภาพจากกล้องวงจรปิด รับฟังได้ แต่ต้องแสดงที่มาและความต่อเนื่องของหลักฐานต่อศาล

เหตุมีชู้หรือยกย่องผู้อื่นฉันคู่สมรส และความสัมพันธ์กับการเรียกค่าทดแทน

มาตรา 1516 (1) ครอบคลุมพฤติการณ์สี่แบบ คือ อุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันคู่สมรส เป็นชู้หรือมีชู้ร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิณ และกระทำหรือยอมรับการกระทำเพื่อสนองความใคร่เป็นอาจิณ เหตุข้อนี้เชื่อมกับสิทธิเรียกค่าทดแทนตามมาตรา 1523 ซึ่งเมื่อศาลพิพากษาให้หย่าเพราะเหตุข้อ (1) คู่สมรสมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากคู่สมรสอีกฝ่ายและจากผู้ที่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่า และยังเรียกค่าทดแทนจากผู้ที่ล่วงเกินคู่สมรสของตนในทำนองชู้ได้แม้ไม่ฟ้องหย่า[30] การฟ้องชู้เพื่อเรียกค่าทดแทน สำนักงานอธิบายแยกไว้ที่เว็บไซต์ eksiaminfidelitylaw.com ครอบคลุมจำนวนค่าทดแทน พยานหลักฐาน อายุความ และแนวคำพิพากษาโดยละเอียด หน้านี้กล่าวเฉพาะส่วนที่เป็นเหตุหย่า

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3190/2549 วางหลักสองข้อที่ใช้บ่อย ข้อแรก การที่ภริยาไม่ฟ้องทันทีเมื่อทราบว่าสามีมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่น เพราะยังไม่ทราบแน่ชัดและไม่คาดคิดว่าสามีจะจริงจัง ไม่ถือว่าเป็นการยินยอมหรือให้อภัยตามมาตรา 1518 ข้อที่สอง การอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องหญิงอื่นฉันภริยาเป็นเหตุหย่าที่มีพฤติการณ์ต่อเนื่อง ตราบที่ยังอุปการะเลี้ยงดูอยู่ เหตุหย่าก็ยังคงมีอยู่ แม้ภริยาจะทราบมาเกินหนึ่งปีแล้ว สิทธิฟ้องก็ไม่ระงับตามมาตรา 1529[31]

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3190/2549[32]

การยินยอมและให้อภัยตามมาตรา 1518 ต้องเป็นกรณีที่คู่สมรสฝ่ายที่ให้อภัยทราบข้อเท็จจริงทั้งหมดแล้ว แสดงเจตนาชัดแจ้งว่าอนุญาตหรือไม่ใช้สิทธิฟ้องหย่า การที่ภริยาไม่ฟ้องทันทีเพราะไม่ทราบแน่ชัดและไม่คาดคิดว่าสามีจะจริงจังกับหญิงอื่น ไม่ถือว่าให้อภัย และการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องหญิงอื่นฉันภริยาเป็นเหตุหย่าที่มีพฤติการณ์ต่อเนื่อง ตราบที่ยังคงอุปการะเลี้ยงดูอยู่ เหตุหย่าตามมาตรา 1516 (1) ยังคงมีอยู่ แม้ทราบมาเกินหนึ่งปีก็ฟ้องได้ สิทธิไม่ระงับตามมาตรา 1529

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

“การอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องหญิงอื่นเป็นเหตุฟ้องหย่าที่มีพฤติการณ์ที่ต่อเนื่อง ตราบที่จำเลยยังอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง ส. ฉันภริยา เหตุฟ้องหย่าตาม ป.พ.พ. มาตรา 1516 (1) ก็ยังคงมีอยู่ แม้โจทก์จะทราบพฤติการณ์ดังกล่าวของจำเลยมาเกิน 1 ปีแล้ว โจทก์ก็ยกเป็นเหตุฟ้องหย่าได้”

ข้อจำกัดของเหตุข้อนี้อยู่ที่มาตรา 1517 วรรคหนึ่ง คือถ้าคู่สมรสฝ่ายที่จะฟ้องได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำนั้น จะยกขึ้นเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้[33] และมาตรา 1523 วรรคสาม ตัดสิทธิเรียกค่าทดแทนในกรณีเดียวกัน การยินยอมในที่นี้หมายถึงการอนุญาตหรือรู้เห็นเป็นใจอย่างแท้จริง ไม่ใช่เพียงการนิ่งเฉยหรืออดทนเพื่อรักษาครอบครัว ซึ่งศาลฎีกาแยกไว้ชัดในคดีข้างต้น

ข้อจำกัดของสิทธิฟ้องหย่า การให้อภัย และกำหนดเวลาหนึ่งปี

สิทธิฟ้องหย่าอาจหมดไปได้สามทาง ทางแรกคือการให้อภัยตามมาตรา 1518 ซึ่งบัญญัติว่าสิทธิฟ้องหย่าย่อมหมดไปเมื่อฝ่ายที่มีสิทธิได้กระทำการอันแสดงให้เห็นว่าได้ให้อภัยในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้นแล้ว[34] ทางที่สองคือกำหนดเวลาหนึ่งปีตามมาตรา 1529 สำหรับเหตุข้อ (1) (2) (3) (6) และสิทธิเรียกค่าทดแทนตามมาตรา 1523 นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ความจริง[35] และทางที่สามคือการยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจตามมาตรา 1517

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1518
>
> สิทธิฟ้องหย่าย่อมหมดไปในเมื่อฝ่ายที่มีสิทธิฟ้องหย่าได้กระทำการอันแสดงให้เห็นว่าได้ให้อภัยในการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นเหตุให้เกิดสิทธิฟ้องหย่านั้นแล้ว

ศาลฎีกาตีความ "การให้อภัย" อย่างแคบ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2473/2556 วินิจฉัยว่าการให้อภัยที่จะทำให้สิทธิฟ้องหย่าหมดไปต้องได้ความว่าฝ่ายที่มีสิทธิมีเจตนายกโทษให้อีกฝ่ายกลับคืนสู่สถานะในครอบครัวดังเดิม คือทั้งสองฝ่ายมีเจตนากลับมาอยู่กินด้วยกันต่อไป โทรสารที่เสนอให้หย่าโดยยินยอมโดยไม่ฟ้องเรื่องชู้สาว ประกอบกับการขนย้ายทรัพย์ออกจากบ้านและการแจ้งความดำเนินคดีอีกฝ่าย แสดงว่าไม่มีเจตนากลับมาอยู่กินกัน จึงไม่ใช่การให้อภัย[36] ความหมายในทางปฏิบัติคือ การเจรจาเพื่อหย่าโดยดีหรือการเสนอเงื่อนไขประนีประนอมที่ไม่สำเร็จ ไม่ทำให้สิทธิฟ้องหย่าหมดไป

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2473/2556[37]

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

การให้อภัยที่ทำให้สิทธิฟ้องหย่าหมดไปตามมาตรา 1518 ต้องได้ความว่าคู่สมรสที่มีสิทธิฟ้องหย่ามีเจตนายกโทษให้อีกฝ่ายกลับคืนสู่สถานะในครอบครัวดังเดิม คือทั้งสองฝ่ายมีเจตนากลับมาอยู่กินด้วยกันต่อไป โทรสารที่ระบุว่าจะหย่าโดยยินยอมโดยไม่ฟ้องเรื่องชู้สาว ประกอบกับการขนย้ายทรัพย์ออกจากบ้านและการแจ้งความดำเนินคดีอีกฝ่าย แสดงว่าไม่อยู่ในวิสัยจะกลับมาอยู่กินกัน จึงไม่ใช่การให้อภัย

“ต้องได้ความว่าคู่สมรสที่มีสิทธิฟ้องหย่าจะต้องมีเจตนาที่จะยกโทษให้คู่สมรสฝ่ายที่ทำผิดกลับคืนสู่สถานะในทางครอบครัวดังเดิม คือคู่สมรสทั้งสองฝ่ายมีเจตนากลับมาอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาต่อไป”

กำหนดเวลาหนึ่งปีตามมาตรา 1529 ไม่ใช่อายุความทั่วไป แต่เป็นระยะเวลาที่ทำให้สิทธิระงับ และนับแต่วันรู้หรือควรรู้ ไม่ใช่วันเกิดเหตุ เหตุหย่าที่พ้นกำหนดแล้วยังนำมาสืบสนับสนุนคดีที่ฟ้องด้วยเหตุอื่นได้ตามวรรคสอง ซึ่งศาลฎีกายืนยันในคำพิพากษาที่ 1519-1520/2566 ข้างต้นว่าแม้เหตุหย่าที่เคยแพ้คดีมาแล้วก็นำมาสืบสนับสนุนได้ ส่วนเหตุที่ไม่มีกำหนดหนึ่งปี เช่น ละทิ้งร้างและแยกกันอยู่เกินสามปี ฟ้องได้ตราบที่พฤติการณ์ยังคงอยู่

ฟ้องหย่าที่ศาลไหน ขั้นตอน ระยะเวลา และค่าใช้จ่าย

คดีฟ้องหย่าเป็นคดีครอบครัวซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัวตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 10 (3)[38] ในกรุงเทพมหานครคือศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ในจังหวัดอื่นคือศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนั้น ส่วนศาลใดในบรรดาศาลเหล่านี้ที่มีเขตอำนาจ ใช้หลักทั่วไปของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง คือเสนอคำฟ้องต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาล ไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่[39] มูลคดีในคดีหย่าโดยทั่วไปคือท้องที่ที่คู่สมรสเคยอยู่กินกันหรือที่เกิดเหตุหย่า ผู้ฟ้องที่คู่สมรสอยู่ต่างประเทศจึงยังฟ้องในประเทศไทยได้

ขั้นตอนของคดีมีห้าขั้น ขั้นแรก รวบรวมเอกสาร ได้แก่ ทะเบียนสมรส สูติบัตรของบุตร ทะเบียนบ้าน หลักฐานทรัพย์สิน และพยานหลักฐานของเหตุหย่า ขั้นที่สอง ยื่นคำฟ้องพร้อมคำขอท้ายฟ้องทุกเรื่อง คือขอให้หย่า อำนาจปกครองบุตร ค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร การแบ่งสินสมรส ค่าเลี้ยงชีพ และค่าทดแทนถ้ามี ขั้นที่สาม ศาลส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้จำเลย ถ้าจำเลยอยู่ต่างประเทศ การส่งหมายใช้เวลานานขึ้นตามช่องทางที่กฎหมายกำหนด ขั้นที่สี่ ศาลเยาวชนและครอบครัวจะให้คู่ความเข้ากระบวนการไกล่เกลี่ยก่อน คดีจำนวนมากจบในขั้นนี้ด้วยสัญญาประนีประนอมยอมความซึ่งศาลพิพากษาตามยอม และขั้นที่ห้า

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

ถ้าไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ ศาลสืบพยานทั้งสองฝ่ายแล้วพิพากษา ระยะเวลาของคดีที่ไกล่เกลี่ยสำเร็จโดยทั่วไปอยู่ในช่วงไม่กี่เดือน ส่วนคดีที่สืบพยานเต็มรูปใช้เวลาราวหนึ่งปีหรือมากกว่า และยืดออกไปอีกถ้ามีการอุทธรณ์

ค่าใช้จ่าย ประกอบด้วย ค่าธรรมเนียมศาล และ ค่าบริการ ของ สำนักงาน ค่าธรรมเนียมศาลใน ส่วน คำ ขอให้หย่าเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์ ส่วนคำขอแบ่งสินสมรสหรือเรียกค่าทดแทนเป็นคดีมีทุนทรัพย์ซึ่งเสียค่าขึ้นศาลตามจำนวนที่เรียกร้องตามตารางท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สำนักงานจะคำนวณให้ก่อนยื่นฟ้องทุกครั้ง ค่าบริการของสำนักงานแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนเริ่มงาน และขึ้นกับจำนวนประเด็นที่พิพาท การที่จำเลยอยู่ต่างประเทศ และความจำเป็นต้องสืบพยานเต็มรูป คำว่า "ฟ้องหย่าออนไลน์" ที่ผู้อ่านค้น ในปัจจุบันหมายถึงการยื่นฟ้องผ่านระบบรับส่งอิเล็กทรอนิกส์ของศาล (e-Filing คือระบบยื่นคำฟ้องทางอิเล็กทรอนิกส์) ซึ่งการยื่นแทนคู่ความต้องทำโดยทนายความที่ลงทะเบียนใช้ระบบ แต่การไกล่เกลี่ยและการสืบพยานยังอาจต้องมาศาลหรือใช้การประชุมทางจอภาพตามที่ศาลกำหนด

ความเห็นของสำนักงาน

คดีหย่าที่มีบุตรผู้เยาว์และมีทรัพย์สินร่วมกัน สำนักงานแนะนำให้ประเมินก่อนว่าประเด็นใดเจรจาได้และประเด็นใดต้องให้ศาลชี้ขาด เพราะสัญญาประนีประนอมยอมความในชั้นไกล่เกลี่ยทำให้คดีจบเร็วกว่าและกำหนดรายละเอียดเรื่องบุตรได้ละเอียดกว่าคำพิพากษา ส่วนประเด็นที่อีกฝ่ายไม่ยอมเลย เช่น การหย่าเอง การเตรียมพยานหลักฐานของเหตุหย่าให้แน่นหนาตั้งแต่ต้นคือสิ่งที่ตัดสินผลคดี

ผลของการหย่าต่อบุตร สินสมรส หนี้สิน และค่าเลี้ยงชีพ

ศาล ที่ พิพากษา ให้ หย่า ต้อง ชี้ขาด ด้วยว่า ฝ่ายใด จะ เป็น ผู้ใช้อำนาจปกครอง บุตร คนใด โดย คำนึงถึง ความผาสุกและประโยชน์ของบุตรเป็นสำคัญ และถ้ามีเหตุจะถอนอำนาจปกครองได้ ศาลจะสั่งให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ปกครองก็ได้[40] ส่วนค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร ถ้าหย่าโดยคำพิพากษาหรือสัญญาหย่าไม่ได้กำหนดไว้ ให้ศาลเป็นผู้กำหนด[41] ในทางปฏิบัติศาลพิจารณาจากความต้องการของบุตร รายได้และฐานะของบิดามารดาทั้งสองฝ่าย และมักกำหนดเป็นรายเดือนจนบุตรบรรลุนิติภาวะ โดยปรับเปลี่ยนได้ภายหลังเมื่อพฤติการณ์เปลี่ยนไป

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

เรื่องทรัพย์สิน เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรส และถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษา คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินมีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้อง[42] สินสมรสแบ่งให้แต่ละฝ่ายได้ส่วนเท่ากัน[43] และหนี้ที่ต้องรับผิดร่วมกันแบ่งตามส่วนเท่ากันเช่นกัน[44] ผลย้อนหลังถึงวันฟ้องมีความหมายในทางปฏิบัติว่าทรัพย์สินที่ได้มาหรือจำหน่ายไประหว่างคดี ต้องนำมาคิดคำนวณตามสถานะในวันฟ้อง ฝ่ายที่โอนสินสมรสออกไประหว่างคดีจึงไม่พ้นความรับผิด

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1526
>
> ในคดีหย่า ถ้าเหตุแห่งการหย่าเป็นความผิดของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่ฝ่ายเดียว และการหย่านั้นจะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งยากจนลง เพราะไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สินหรือจากการงานตามที่เคยทำอยู่ระหว่างสมรส อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะขอให้ฝ่ายที่ต้องรับผิดจ่ายค่าเลี้ยงชีพให้ได้ ค่าเลี้ยงชีพนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้ให้และฐานะของผู้รับและให้นำบทบัญญัติมาตรา 1598/39 มาตรา 1598/40 และมาตรา 1598/41 มาใช้บังคับโดยอนุโลม
>
> สิทธิเรียกร้องค่าเลี้ยงชีพเป็นอันสิ้นสุด ถ้ามิได้ฟ้องหรือฟ้องแย้งในคดีหย่านั้น

ค่าเลี้ยงชีพตามมาตรา 1526 ต่างจากค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร เพราะเป็นเงินที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งจ่ายให้อีกฝ่ายหนึ่งหลังหย่า โดยมีเงื่อนไขสามข้อ คือ เหตุหย่าเป็นความผิดของฝ่ายที่ต้องจ่ายแต่ฝ่ายเดียว การหย่าทำให้อีกฝ่ายยากจนลงเพราะไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สินหรือการงานที่เคยทำระหว่างสมรส และต้องฟ้องหรือฟ้องแย้งในคดีหย่านั้น ศาลมีดุลพินิจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้ให้และฐานะของผู้รับ ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1519-1520/2566 ศาลให้ค่าเลี้ยงชีพแก่ภริยาเพราะระหว่างสมรสภริยาใช้สอยเงินจากกิจการโรงสีและได้รับเงินรายเดือนจากสามี แต่หลังแยกกันอยู่ต้องอาศัยที่พักของเพื่อนและค้าขายเล็กน้อย ส่วนในคำพิพากษาที่ 4815/2539 ศาลไม่ให้ เพราะเหตุหย่าคือการสมัครใจแยกกันอยู่ซึ่งไม่ใช่ความผิดของฝ่ายใดฝ่ายเดียว[45][46]

รายละเอียดเรื่องผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรหลังหย่า การเปลี่ยนหรือถอนอำนาจปกครอง สิทธิเยี่ยมบุตร และค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร อยู่ในหน้า อำนาจปกครองบุตรหลังหย่า ส่วนการแยกสินสมรสกับสินส่วนตัว หนี้ร่วม และวิธีแบ่งสินสมรสหลังหย่า อยู่ในหน้า สินสมรสและการแบ่งสินสมรสหลังหย่า

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

กฎหมายเปรียบเทียบ อังกฤษ เยอรมนี และญี่ปุ่น

ระบบกฎหมายหลักของโลกเคลื่อนจากการหย่าโดยมีเหตุไปสู่การหย่าโดยไม่ต้องพิสูจน์ความผิด (no-fault divorce) ในจังหวะที่ต่างกัน การเปรียบเทียบช่วยให้เห็นว่ามาตรา 1516 ของไทย ซึ่งยังเป็นระบบมีเหตุแต่มีเหตุที่ไม่ต้องพิสูจน์ความผิดแทรกอยู่ เช่น ข้อ (4/2) อยู่ตรงจุดกึ่งกลางของแนวทางสากล และช่วยให้ผู้อ่านชาวต่างชาติที่สมรสกับคนไทยเทียบกับกฎหมายของประเทศตนได้

อังกฤษและเวลส์ พระราชบัญญัติการหย่า การเลิกคู่ชีวิต และการแยกกันอยู่ ค.ศ. 2020 (Divorce, Dissolution and Separation Act 2020) ซึ่งใช้บังคับตั้งแต่เดือนเมษายน ค.ศ. 2022 แก้ไขมาตรา 1 ของ Matrimonial Causes Act 1973 ให้เหตุหย่ามีเพียงข้อเดียวคือการสมรสแตกสลายจนไม่อาจกลับคืนได้ (irretrievable breakdown) โดยผู้ยื่นคำขอฝ่ายเดียวหรือทั้งสองฝ่ายร่วมกันเพียงยื่นคำแถลงว่าการสมรสแตกสลายแล้ว ศาลต้องถือคำแถลงนั้นเป็นพยานหลักฐานอันเด็ดขาดและต้องออกคำสั่งหย่า โดยมีระยะเวลาไตร่ตรองยี่สิบสัปดาห์ก่อนคำสั่งชั้นต้น และอีกหกสัปดาห์ก่อนคำสั่งถึงที่สุด[ก] ระบบใหม่นี้ตัดการพิสูจน์ความผิดและการคัดค้านของอีกฝ่ายออกทั้งหมด ซึ่งต่างจากไทยที่จำเลยยังต่อสู้ได้ว่าไม่มีเหตุหย่า

เยอรมนี ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน (BGB) มาตรา 1565 วางหลักว่าการสมรสจะหย่าได้เมื่อการสมรสล้มเหลว (gescheitert) คือชีวิตร่วมกันของคู่สมรสไม่มีอยู่อีกต่อไปและไม่อาจคาดหมายได้ว่าจะกลับคืนมา และถ้ายังแยกกันอยู่ไม่ถึงหนึ่งปี จะหย่าได้ต่อเมื่อการคงสมรสต่อไปเป็นความทุกข์ยากเกินสมควรแก่ผู้ขอด้วยเหตุที่อยู่ที่ตัวคู่สมรสอีกฝ่าย ส่วนมาตรา 1566 ตั้งข้อสันนิษฐานเด็ดขาดว่าการสมรสล้มเหลวแล้ว เมื่อแยกกันอยู่หนึ่งปีและทั้งสองฝ่ายขอหย่าหรืออีกฝ่ายยินยอม หรือเมื่อแยกกันอยู่สามปีไม่ว่าอีกฝ่ายจะยินยอมหรือไม่[ข] หลักสามปีของเยอรมนีคล้ายมาตรา 1516 (4/2) ของไทย แต่ต่างกันตรงที่เยอรมนีไม่ต้องพิสูจน์ว่าการแยกกันอยู่เป็นความสมัครใจของทั้งสองฝ่าย

ญี่ปุ่น ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น มาตรา 770 วรรคหนึ่ง ฉบับที่ใช้บังคับปัจจุบัน กำหนดเหตุฟ้องหย่าสี่ข้อ คือ คู่สมรสประพฤติไม่ซื่อสัตย์ (**不貞な行為**) ถูกคู่สมรสทอดทิ้งโดยเจตนาร้าย ไม่ทราบว่าคู่สมรสเป็นตายร้ายดีอย่างไรตั้งแต่สามปีขึ้นไป และมีเหตุสำคัญอื่นที่ทำให้ยากจะคงสมรสต่อไป (เหตุคู่สมรสป่วยทางจิตอย่างรุนแรงซึ่งเคยอยู่ในรายการถูกตัดออกแล้ว) ส่วนวรรคสองให้อำนาจศาลยกฟ้องได้แม้มีเหตุข้อหนึ่งถึงข้อสาม ถ้าพิจารณาพฤติการณ์ทั้งปวงแล้วเห็นสมควรให้คงสมรสไว้[ค] โครงสร้างของญี่ปุ่นใกล้เคียงไทยที่สุด แต่เหตุข้อสี่ของญี่ปุ่นเป็นเหตุทั่วไปที่เปิดกว้าง ซึ่งไทยไม่มี ผู้ฟ้องในไทยจึงต้องจัดข้อเท็จจริงของตนให้เข้าเหตุใดเหตุหนึ่งในสิบสองข้อให้ได้

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

ประเทศ	บทบัญญัติ	ระบบ	เหตุที่ไม่ต้องพิสูจน์ความผิด
ไทย	ป.พ.พ. มาตรา 1516	มีเหตุสิบสองข้อ	สมัครใจแยกกันอยู่เกินสามปี (4/2) สาบสูญ วิกลจริต โรคและสภาพแห่งกาย
อังกฤษและเวลส์	Divorce, Dissolution and Separation Act 2020	ไม่ต้องพิสูจน์ความผิด	คำแถลงว่าการสมรสแตกสลาย ถือเป็นพยานหลักฐานเด็ดขาด รอ 20 + 6 สัปดาห์
เยอรมนี	BGB มาตรา 1565 ถึง 1566	หลักการสมรสล้มเหลว	แยกกันอยู่ 1 ปีและทั้งสองฝ่ายยินยอม หรือแยกกันอยู่ 3 ปี
ญี่ปุ่น	ประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 770	มีเหตุสี่ข้อ รวมเหตุทั่วไป	เหตุสำคัญอื่นที่ยากจะคงสมรส ศาลมีดุลพินิจยกฟ้องได้

มุมมองนิติเศรษฐศาสตร์ ระบบหย่าโดยมีเหตุกับอำนาจต่อรองของคู่สมรส

นิติเศรษฐศาสตร์ (law and economics คือ การวิเคราะห์กฎหมายด้วยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์) มองกฎหมายหย่าว่าเป็นกติกาที่กำหนดว่าฝ่ายใดถือ "สิทธิที่จะออกจากการสมรส" ในระบบหย่าโดยมีเหตุอย่างของไทย ฝ่ายที่ไม่ต้องการหย่าและไม่ได้ทำผิดถือสิทธินั้น เพราะอีกฝ่ายต้องพิสูจน์เหตุจึงจะหย่าได้ ในระบบหย่าฝ่ายเดียวอย่างอังกฤษปัจจุบัน ฝ่ายที่ต้องการออกถือสิทธินั้น การจัดสรรสิทธิที่ต่างกันนี้เปลี่ยนอำนาจต่อรองเรื่องทรัพย์สิน บุตร และค่าเลี้ยงชีพโดยตรง

Gary S. Becker ผู้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ วิเคราะห์ไว้ใน A Treatise on the Family (1981) ว่าการสมรสและการหย่าเป็นการตัดสินใจที่คู่สมรสเปรียบเทียบประโยชน์จากการอยู่ร่วมกันกับทางเลือกภายนอก และเสนอตามแนวทฤษฎีบทของ Coase ว่าถ้าคู่สมรสเจรจากันได้โดยไม่มีต้นทุน กฎเกณฑ์การหย่าจะไม่เปลี่ยนว่าคู่ใดจะหย่า แต่จะเปลี่ยนว่าฝ่ายใดต้องจ่ายให้อีกฝ่ายเพื่อให้การหย่าเกิดขึ้น[ง] งานเชิงประจักษ์ในสหรัฐอเมริกาทดสอบข้อเสนอนี้ Leora Friedberg (1998) พบว่าการเปลี่ยนไปใช้ระบบหย่าฝ่ายเดียวในรัฐต่าง ๆ ทำให้อัตราการหย่าสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งแสดงว่าการเจรจาในครอบครัวมีต้นทุนจริง[จ] ส่วน Betsey Stevenson และ Justin Wolfers (2006) พบว่าระบบหย่าฝ่ายเดียวลดอัตราการฆ่าตัวตายของหญิง ลดความรุนแรงในครอบครัว และลดการฆาตกรรมคู่สมรสหญิง เพราะฝ่ายที่ถูกกระทำมีทางออกที่น่าเชื่อถือขึ้น[ฉ]

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

เมื่อนำกรอบนี้มาอ่านกฎหมายไทย จะเห็นว่าเหตุหย่าข้อ (4/2) สมัครใจแยกกันอยู่เกินสามปี คือประตูสู่การหย่าโดยไม่ต้องพิสูจน์ความผิดที่กฎหมายไทยเปิดไว้ แต่เงื่อนไขเรื่อง "สมัครใจทั้งสองฝ่าย" ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาทำให้ฝ่ายที่ไม่ต้องการหย่ายังถือสิทธิยับยั้งอยู่ ผลคือฝ่ายที่ต้องการออกจากการสมรสโดยไม่มีเหตุความผิดของอีกฝ่าย ต้อง "ซื้อ" ความยินยอมด้วยเงื่อนไขเรื่องทรัพย์สินหรือบุตรในสัญญาหย่าโดยยินยอม ซึ่งเป็นภาพเดียวกับที่ Becker ทำนายไว้ ส่วนกำหนดเวลาหนึ่งปีตามมาตรา 1529 และหลักการให้อภัยตามมาตรา 1518 ทำหน้าที่ลดต้นทุนของศาลในการพิสูจน์เหตุการณ์เก่า และคุ้มครองความคาดหมายของฝ่ายที่เชื่อว่าได้คืนดีกันแล้ว ในขณะที่หลักพฤติการณ์ต่อเนื่องตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3190/2549 ป้องกันไม่ให้ฝ่ายที่ยังกระทำผิดอยู่ได้ประโยชน์จากการที่อีกฝ่ายอดทนมานาน

ข้อถกเถียงเชิงนโยบายของไทยจึงไม่ใช่ว่าควรเลิกระบบมีเหตุหรือไม่ แต่ควรลดต้นทุนของเหตุข้อ (4/2) อย่างไร เช่น การยอมรับว่าการแยกกันอยู่ที่อีกฝ่ายรับรู้และไม่คัดค้านเป็นเวลานานเพียงพอเป็นความสมัครใจโดยปริยาย ซึ่งจะทำให้กฎหมายไทยขยับเข้าใกล้มาตรา 1566 วรรคสองของเยอรมนี ผลที่งานวิจัยต่างประเทศชี้ว่าจะตามมาคือการลดความรุนแรงในครอบครัวและการเพิ่มอำนาจต่อรองของฝ่ายที่อ่อนแอกว่า สำนักงานเห็นว่าแนวทางนี้สอดคล้องกับเหตุผลของการแก้ไขมาตรา 1516 ในปี 2567 ที่ขยายความคุ้มครองให้คู่สมรสทุกเพศเท่ากัน

คำถามที่พบบ่อยเรื่องฟ้องหย่า

คำถามชุดนี้รวบรวมจากคำค้นที่ผู้อ่านใช้จริง คำตอบเป็นหลักทั่วไปตามตัวบทและแนวคำพิพากษาที่อ้างไว้ในหน้านี้ ผลของแต่ละคดีขึ้นกับข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน

ฟ้องหย่าฝ่ายเดียวได้หรือไม่ ถ้าอีกฝ่ายไม่ยอมหย่า

ได้ โดยฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว และต้องพิสูจน์เหตุหย่าข้อใดข้อหนึ่ง
ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1516 เช่น ละทิ้งร้างเกินหนึ่งปี สมัครใจแยกกันอยู่เกินสามปี ไม่อุปการะเลี้ยงดู ทำร้ายร่างกายหรือจิตใจอย่างร้ายแรง หรือยกย่องผู้อื่นฉันคู่สมรส

ฟ้องหย่ากรณีแยกกันอยู่เกิน 3 ปี ต้องพิสูจน์อะไร

ต้องพิสูจน์ว่าทั้งสองฝ่ายสมัครใจแยกกันอยู่ ไม่ใช่ฝ่ายเดียวย้ายออกไปเอง ว่าการแยกกันอยู่เกิดเพราะไม่อาจอยู่ร่วมกันโดยปกติสุข และว่าแยกกันอยู่ตลอดมาเกินสามปีนับถึงวันฟ้อง ตามมาตรา 1516 (4/2) และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5196/2538 กับ 4815/2539

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

ฟ้องหย่าที่ศาลไหน

ศาลเยาวชนและครอบครัวที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือศาลที่มูลคดีเกิดขึ้น ในกรุงเทพมหานคร คือ ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ถ้าจำเลย อยู่ต่างประเทศ ก็ ยัง ฟ้อง ใน ไทย ได้ที่ ศาล ที่ มูลคดี เกิด ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 (1)

ฟ้องหย่าใช้เวลานานไหม

คดีที่ไกล่เกลี่ยสำเร็จโดยทั่วไปจบภายในไม่กี่เดือนด้วยสัญญาประนีประนอมยอมความ คดีที่ต้องสืบพยานเต็มรูปใช้เวลาราวหนึ่งปีหรือมากกว่า และยาวขึ้นถ้าจำเลยอยู่ต่างประเทศหรือมีการอุทธรณ์

ฟ้องหย่าเสียเงินเท่าใด

ค่าธรรมเนียมศาลส่วนคำขอให้หย่าเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์ ส่วนคำขอแบ่งสินสมรสหรือเรียกค่าทดแทนเสีย ค่าขึ้นศาลตามจำนวนที่เรียกร้อง ค่าบริการของสำนักงานแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนเริ่มงาน โดยขึ้นกับจำนวนประเด็นที่พิพาทและความจำเป็นต้องสืบพยาน

รู้ว่าอีกฝ่ายมีชู้มาเกินหนึ่งปีแล้ว ยังฟ้องหย่าได้หรือไม่

ถ้าอีกฝ่ายยังอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้นั้นอยู่ เหตุหย่าตามมาตรา 1516 (1) มีพฤติการณ์ต่อเนื่อง ยังฟ้องได้ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3190/2549 แต่ถ้าความสัมพันธ์นั้นสิ้นสุดไปแล้ว สิทธิฟ้องด้วยเหตุนี้ระงับเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันรู้ ตามมาตรา 1529 และเหตุที่พ้นกำหนดแล้วยังนำมาสืบสนับสนุนเหตุอื่นได้

หย่าแล้วลูกอยู่กับใคร และใครจ่ายค่าเลี้ยงดู

ศาลที่พิพากษาให้หย่าชี้ขาดเรื่องอำนาจปกครองบุตรโดยคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของบุตรเป็นสำคัญตามมาตรา 1520 และกำหนดค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรตามมาตรา 1522 โดยพิจารณาจากความต้องการของบุตรและฐานะของบิดามารดาทั้งสองฝ่าย

ค่าเลี้ยงชีพหลังหย่าขอได้เมื่อใด

ขอได้เมื่อเหตุหย่าเป็นความผิดของอีกฝ่ายแต่ฝ่ายเดียว และการหย่าทำให้ผู้ขอยากจนลงเพราะไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สินหรือการงานที่เคยทำระหว่างสมรส ตามมาตรา 1526 และต้องฟ้องหรือฟ้องแย้งในคดีหย่านั้นเอง มิฉะนั้นสิทธิสิ้นสุด

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

แหล่งอ้างอิงกฎหมายต่างประเทศและนิติเศรษฐศาสตร์

แหล่งอ้างอิงต่อไปนี้สำนักงานเปิดอ่านจากแหล่งทางการหรือฐานข้อมูลวิชาการเมื่อ 15 ตุลาคม 2569 ตัวบทต่างประเทศอ้างจากเว็บไซต์ทางการของแต่ละประเทศ

1. Divorce, Dissolution and Separation Act 2020 (c. 11), section 1 (แทนที่ section 1 ของ Matrimonial Causes Act 1973): legislation.gov.uk ตรวจเมื่อ 15 ตุลาคม 2569

2. Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) § 1565 Scheitern der Ehe และ § 1566 Vermutung für das Scheitern: gesetze-im-internet.de (Bundesministerium der Justiz) ตรวจถ้อยคำภาษาเยอรมันเมื่อ 15 ตุลาคม 2569

3. **民法** (ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น) **第770条 裁判上の離婚 第1項 第1号から第4号** และ **第2項** (ฉบับที่ใช้บังคับปัจจุบัน e-Gov **法令検索**) ตรวจถ้อยคำภาษาญี่ปุ่นเมื่อ 15 ตุลาคม 2569

4. Gary S. Becker, A Treatise on the Family (Harvard University Press, 1981; enlarged edition 1991) บทว่าด้วยการสมรสและการหย่า

5. Leora Friedberg, Did Unilateral Divorce Raise Divorce Rates? Evidence from Panel Data, 88 American Economic Review 608 (1998)

6. Betsey Stevenson and Justin Wolfers, Bargaining in the Shadow of the Law: Divorce Laws and Family Distress, 121 Quarterly Journal of Economics 267 (2006)

เชิงอรรถและแหล่งที่มา

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1514 บัญญัติว่า “การหย่านั้นจะทำได้แต่โดยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายหรือโดยคำพิพากษาของศาล การหย่าโดยความยินยอมต้องทำเป็นหนังสือและมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อยสองคน”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2569

2. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1515 บัญญัติว่า “เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อคู่สมรสได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2569

3. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1516 บัญญัติว่า “เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้ (1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันคู่สมรส เป็นชู้หรือมีชู้ ร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิณ หรือกระทำกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจิณ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ (2) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤติชั่ว ไม่ว่าความประพฤติชั่ว

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

นั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง (ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง (ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นคู่สมรสของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ (ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสมาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ (3) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำร้าย หรือทรมานร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ (4) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ (4/1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นคู่สมรสกันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ (4/2) คู่สมรสสมัครใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ (5) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ (6) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควร หรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นคู่สมรสอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสมาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ (7) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ (8) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดทัณฑ์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ (9) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่งและโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ (10) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสภาพแห่งกายทำให้ไม่อาจร่วมประเวณี หรือไม่อาจกระทำการหรือยอมรับการกระทำเพื่อสนองความใคร่ของอีกฝ่ายได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ถ้อยคำฉบับปัจจุบันซึ่งใช้คำว่า “คู่สมรส” ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 คำพิพากษาที่อ้างในหน้านี้ตัดสินตามถ้อยคำเดิมซึ่งใช้คำว่า “สามีหรือภริยา” สาระของเหตุหย่าแต่ละข้อไม่เปลี่ยน ตรวจถ้อยคำเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2569

4. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5196/2538 (ป.พ.พ. มาตรา 1516 (4/2)). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “การแยกกันอยู่นั้นมิใช่ด้วยความสมัครใจของจำเลยเป็นเพียงลำพังความสมัครใจของโจทก์ฝ่ายเดียวจึงหาทำให้โจทก์เกิดสิทธิฟ้องหย่าจำเลยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา1516(4/2)ไม่”ที่มา ระบบ สืบค้น คำพิพากษา คำสั่ง คำร้อง และ คำวินิจฉัย ศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 15 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: ตัดสินตามถ้อยคำเดิมของมาตรา 1516 (4/2) ซึ่งใช้คำว่าสามีภริยา หลักเรื่องความสมัครใจของทั้งสองฝ่ายยังใช้ได้กับถ้อยคำปัจจุบัน

5. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1529 บัญญัติว่า “สิทธิฟ้องร้องโดยอาศัยเหตุในมาตรา 1516 (1) (2) (3) หรือ (6) หรือมาตรา 1523 ย่อมระงับไปเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันผู้กล่าวอ้างรู้หรือควรรู้ความจริงซึ่งตนอาจยกขึ้นกล่าวอ้าง เหตุอันจะยกขึ้นฟ้องหย่าไม่ได้แล้วนั้น อาจนำสืบสนับสนุนคดีฟ้องหย่าซึ่งอาศัยเหตุอย่างอื่น”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2569

6. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3190/2549 (ป.พ.พ. มาตรา 1516 (1), 1518, 1529). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “การอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องหญิงอื่นเป็นเหตุฟ้องหย่าที่มีพฤติการณ์ที่ต่อเนื่อง ตราบที่จำเลยยังอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง ส. ฉันภริยา เหตุฟ้องหย่าตาม ป.พ.พ. มาตรา 1516 (1) ก็ยังคงมีอยู่ แม้โจทก์จะทราบพฤติการณ์ดังกล่าวของจำเลยมาเกิน 1 ปีแล้ว โจทก์ก็ยกเป็นเหตุฟ้องหย่าได้”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 15 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: หลักพฤติการณ์ต่อเนื่องใช้กับเหตุที่ยังดำเนินอยู่ ถ้าความสัมพันธ์นั้นสิ้นสุดไปแล้ว กำหนดหนึ่งปีนับแต่วันรู้ยังใช้บังคับ

7. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 บัญญัติว่า “เว้นแต่จะมีบทบัญญัติเป็นอย่างอื่น (1) คำฟ้องให้เสนอต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาลไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่ (2) คำร้องขอ ให้เสนอต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาล หรือต่อศาลที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล”ที่มา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2569

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

8. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1520 บัญญัติว่า “ในกรณีหย่าโดยความยินยอม ให้คู่สมรสทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด ในกรณีหย่าโดยคำพิพากษาของศาล ให้ศาลซึ่งพิจารณาคดีฟ้องหย่านั้นชี้ขาดด้วยว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ในการพิจารณาชี้ขาดถ้าศาลเห็นว่ามีเหตุที่จะถอนอำนาจปกครองของคู่สมรสนั้นได้ตามมาตรา 1582 ศาลจะถอนอำนาจปกครองของคู่สมรสและสั่งให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ปกครองก็ได้ ทั้งนี้ ให้ศาลคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของบุตรนั้นเป็นสำคัญ”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2569

9. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1522 บัญญัติว่า “ถ้าคู่สมรสหย่าโดยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่าคู่สมรสทั้งสองฝ่าย หรือคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด ถ้าหย่าโดยคำพิพากษาของศาลหรือในกรณีที่สัญญาหย่ามิได้กำหนดเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรไว้ ให้ศาลเป็นผู้กำหนด”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2569

10. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1533 บัญญัติว่า “เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสแต่ละฝ่ายได้ส่วนเท่ากัน”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2569

11. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1535 บัญญัติว่า “เมื่อการสมรสสิ้นสุดลง ให้แบ่งความรับผิดในหนี้ที่จะต้องรับผิดด้วยกันตามส่วนเท่ากัน”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2569

12. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1526 บัญญัติว่า “ในคดีหย่า ถ้าเหตุแห่งการหย่าเป็นความผิดของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่ฝ่ายเดียว และการหย่านั้นจะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งยากจนลง เพราะไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สินหรือจากการงานตามที่เคยทำอยู่ระหว่างสมรส อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะขอให้ฝ่ายที่ต้องรับผิดจ่ายค่าเลี้ยงชีพให้ได้ ค่าเลี้ยงชีพนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้ให้และฐานะของผู้รับและให้นำบทบัญญัติมาตรา 1598/39 มาตรา 1598/40 และมาตรา 1598/41 มาใช้บังคับโดยอนุโลม สิทธิเรียกร้องค่าเลี้ยงชีพเป็นอันสิ้นสุด ถ้ามิได้ฟ้องหรือฟ้องแย้งในคดีหย่านั้น”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2569

13. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1514 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 1

14. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1515 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2

15. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1531 บัญญัติว่า “การสมรสที่จดทะเบียนตามกฎหมายนั้น การหย่าโดยความยินยอมของคู่สมรสทั้งสองฝ่ายมีผลนับแต่เวลาจดทะเบียนการหย่าเป็นต้นไป การหย่าโดยคำพิพากษามีผลแต่เวลาที่คำพิพากษาถึงที่สุด แต่จะอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตไม่ได้ เว้นแต่จะได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2569

16. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1526 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 12

17. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1516 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 3

18. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1529 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 5

19. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1526 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 12

20. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5196/2538 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 4

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

21. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5196/2538 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 4

22. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4815/2539 (ป.พ.พ. มาตรา 1516 (4/2), 1526). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “การที่จำเลยจะ เรียกค่าเลี้ยงชีพได้จะต้องปรากฏว่าเหตุแห่งการหย่าเป็นความผิดของโจทก์ฝ่ายเดียว”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 15 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: ข้อเท็จจริงเรื่องการเคยตกลงจะหย่ากันเป็นพยานหลักฐานสำคัญที่ทำให้ศาลฟังว่าแยกกันอยู่โดยสมัครใจทั้งสองฝ่าย

23. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4815/2539 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 22

24. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1519-1520/2566 (ป.พ.พ. มาตรา 1516 (4/2), 1516 (6), 1526 วรรคหนึ่ง, 1529 วรรคสอง). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “เหตุนั้นโจทก์จะฟ้องหย่าในคดีนี้ไม่ได้แล้ว แต่โจทก์ก็ยกขึ้นอ้างและนำสืบสนับสนุนในคดีนี้ซึ่งโจทก์ฟ้องหย่าจำเลยที่ 1 ในเหตุอย่างอื่นตาม ป.พ.พ. มาตรา 1529 วรรคสอง ได้”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 15 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: คำพิพากษายาวและมีหลายประเด็น ข้อเท็จจริงเรื่องรายได้ของฝ่ายที่ขอค่าเลี้ยงชีพเป็นตัวชี้ขาดเรื่องค่าเลี้ยงชีพ ไม่ใช่เรื่องความผิดเพียงอย่างเดียว

25. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1519-1520/2566 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 24

26. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5161/2538 (ป.พ.พ. มาตรา 1516 (2), 1516 (3), 1516 (8)). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “เป็นเพียงถ้อยคำที่จำเลยกล่าวด้วยความน้อยใจการกระทำของจำเลยต่อโจทก์ดังกล่าวเกิดขึ้นเพราะโจทก์เป็นผู้ก่อขึ้นถือว่าเป็นเรื่องกระทบกระทั่งกันระหว่างสามีภริยาทั่วไปไม่ร้ายแรงถึงกับเป็นเหตุฟ้องหย่าได้”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 15 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: ศาลชั่งน้ำหนักว่าฝ่ายที่ฟ้องเป็นผู้ก่อเหตุเอง ผลของคดีจึงผูกกับพฤติการณ์ของทั้งสองฝ่าย ไม่ใช่ถ้อยคำด่าทอเพียงลำพัง

27. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5161/2538 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 26

28. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8611/2557 (ป.พ.พ. มาตรา 1516 (3), ป.วิ.พ. มาตรา 142). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “ทำให้โจทก์รู้สึกทรมานร่างกายและจิตใจอย่างมาก จึงเป็นรายละเอียดแห่งเหตุหย่าตามที่โจทก์กล่าวบรรยายในฟ้อง มิใช่การนำสืบนอกเหนือจากฟ้อง”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 15 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: ศาลชั้นต้นยกฟ้องก่อนที่ศาลสูงจะกลับ แสดงว่าการบรรยายฟ้องและการนำสืบให้ตรงกันเป็นสาระสำคัญของเหตุหย่าข้อนี้

29. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8611/2557 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 28

30. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1523 บัญญัติว่า “เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา 1516 (1) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งและจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไปในทำนองชู้ หรือจากผู้ซึ่งแสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งในทำนองชู้ก็ได้ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา 1516 (1) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ถ้อยคำตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 ตรวจถ้อยคำเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2569

31. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3190/2549 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 6

32. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3190/2549 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 6

33. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1517 บัญญัติว่า “เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (1) และ (2) ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้วแต่กรณี ได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้ เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (10) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้ ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตามมาตรา 1516 (8) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของคู่สมรสอันเป็นเหตุให้

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/

ทำ ทัณฑ์บน เป็น เหตุ เล็กน้อย หรือไม่ สำคัญ เกี่ยว แก่ การ อยู่ ร่วมกัน ฉัน คู่สมรส โดยปกติ สุข ศาล จะ ไม่ พิพากษา ให้ หย่า ก็ได้"ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2569

34. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1518 บัญญัติว่า "สิทธิฟ้องหย่าย่อมหมดไปในเมื่อฝ่ายที่มีสิทธิฟ้องหย่าได้กระทำการอันแสดงให้เห็นว่าได้ให้อภัยในการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นเหตุให้เกิดสิทธิฟ้องหย่านั้นแล้ว"ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2569

35. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1529 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 5

36. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2473/2556 (ป.พ.พ. มาตรา 1518). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: "ต้องได้ความว่าคู่สมรสที่มีสิทธิฟ้องหย่าจะต้องมีเจตนาที่จะยกโทษให้คู่สมรสฝ่ายที่ทำผิดกลับคืนสู่สถานะในทางครอบครัวดังเดิม คือคู่สมรสทั้งสองฝ่ายมีเจตนากลับมาอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาต่อไป"ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 15 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: การเจรจาหย่าโดยยินยอมหรือข้อเสนอประนีประนอมที่ไม่สำเร็จ ไม่ใช่การให้อภัย

37. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2473/2556 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 36

38. พระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัว และ วิธี พิจารณาคดี เยาวชน และ ครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 10 บัญญัติ ว่า "ศาลเยาวชนและครอบครัว มีอำนาจ พิจารณา พิพากษา หรือ มี คำสั่ง ใน คดี ดังต่อไปนี้ (1) คดีอาญา ที่ มี ข้อหา ว่า เด็ก หรือ เยาวชน กระทำความผิด (2) คดีอาญา ที่ ศาล ซึ่ง มี อำนาจ พิจารณา คดี ธรรมดา ได้ โอน มา ตาม มาตรา 97 วรรค หนึ่ง (3) คดี ครอบครัว (4) คดี คุ้มครอง สวัสดิภาพ (5) คดี อื่น ที่ มี กฎหมาย บัญญัติ ให้ เป็น อำนาจ หน้าที่ ของ ศาลเยาวชนและครอบครัว"ที่มา พระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัว และ วิธี พิจารณาคดี เยาวชน และ ครอบครัว พ.ศ. 2553 ฉบับ รวม แก้ไข เพิ่มเติม, ฐานข้อมูล กฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2569

39. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 7

40. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1520 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 8

41. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1522 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 9

42. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1532 บัญญัติว่า "เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรส แต่ในระหว่างคู่สมรส (ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรสตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า (ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสนั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า"ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2569

43. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1533 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 10

44. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1535 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 11

45. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1519-1520/2566 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 24

46. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4815/2539 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 22

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/family/divorce/